

Írta: kurucinfo

2009. január 28. szerda - Módosítás: 2009. január 28. szerda

Ignác Rózsa író, újságíró, színész és műfordító száz esztendővel ezelőtt, 1909. január 25-én született a székelyföldi Kovászna településen és Budapesten hunyt el 1979. szeptember 25-én.

Ignác Rózsa író, újságíró, színész és műfordító száz esztendővel ezelőtt, 1909. január 25-én született a székelyföldi Kovászna településen és Budapesten hunyt el 1979. szeptember 25-én. A centenárium alkalmából január 26-án ünnepi emlékestet tartottak Budapesten a Magyar Írószövetség Bajza utcai székházában. Erdélyen kívül valójában ez volt az egyetlen megemlékezés a XX. századi magyar élet egyik legtehetségesebb egyénisége születésének századik évfordulóján. Az esten megismerhettük Váradi-Kusztos Györgyi és Kántor Lajos jól megkomponált irodalomtörténeti dolgozatát, a chartás Pomogáts Béla nyilasozással fűszerezett gondolatait, Szabó András előadóművész felolvasott Ignác Rózsa műveiből, míg Faragó Laura éneke Erdély tájaira repítette az előadótermet megtöltő közönséget.

Szebeni Zsuzsa, az Országos Színháztörténeti Intézet és Múzeum munkatársa az emlékest előtt fehér jácintot helyezett az asztalra, s ahogy elmondta, erre Ignác Rózsa fia, Makkai Ádám kérte telefonon, mert édesanyja nagyon szerette ezt a virágot.

Vasy Géza, a Magyar Írószövetség elnöke megnyitó beszédében sajnálattal állapította meg, hogy Ignác Rózsa születésének 100-ik évfordulóját a magyarországi sajtó nem tartotta fontos eseménynek, mert a jeles eseményről szinte mindenki megfeledkezett.

Pomogáts Béla irodalomtörténész, a Magyar Demokratikus Charta egyik aláírója, ezúttal is hû maradt önmagához. Szellemeskedéssel átszött visszaemlékezésében bő teret szentelt a holokausztnak, a zsidóknak. Ignác Rózsa valóban humanista írói és emberi magatartásának említésekor Pomogáts többek megdöbbenésére azt fejtegette, hogy a magyar társadalomban nyilasokból kommunisták, majd 1989 után kommunistákból nyilasok lettek. Beszért arról is, hogy Ignác Rózsa műveit a nyilasok és Rákosi Mátyásék egyaránt nem szívlelték. Arról nem szólt, hogy Rákosi örökösei, a magyar kulturális életet és médiát megszállva tartó chartás társak miért „ünnepezték” elhallgatással a nagy erdélyi írónő születésének 100-ik évfordulóját.

Kántor Lajos kolozsvári irodalomtörténész az erdélyiek szemszögéből nézve mutatta be Ignác Rózsa életét és munkásságát. Akárcsak Reményik Sándor, Ignác Rózsa is az erdélyi

magyarság XX. századi krónikása volt, de kettőjük utóélete eltérő, mert az előbbire inkább emlékeznek, mint az utóbbira. De miért ez a szelektív emlékezés, amikor Reményik lírja és Ignác prózája a megjelenés idején egyaránt nagy tömegre hatott és műveikben a motívumegyezés is kimutatható? - tette fel a kérdést Kántor.

Ignác Rózsa, az Anyanyelve magyar című regény és a két világháború közötti szociográfiai riportok szerzőjét a kolozsvári előadó az erdélyi magyar prózairodalom egyik leghatásosabb valóságfeltárójának nevezte, akinek művei Kuncz Aladár, Bánffy Miklós, Ligeti Ernő és Tamási Áron hasonló témájú írásaival együtt beépültek az egyetemes magyar irodalomba.

Ignác Rózsa, az Anyanyelve magyar című, 1937-ben napvilágot látott regényében a magyar történelem és élettér kisajátítására vonatkozó gondolatai háromnegyed évszázad elteltével sem veszítettek időszerűségükből. A többek által megfogalmazott elmarasztaló vád ellenére a Fogarastól Lujzikalagorig és a Gyimesektől Bukarestig ható riportjait Ignác Rózsa kizárólag a valóság feltárásának és nem az irredenta elfogultság szándékával írta, figyelmeztetett Kántor Lajos, majd előadását azzal a helyénvaló megjegyzéssel zárta, hogy Ignác Rózsa teljes írói örökségével most már kötelessége lenne a magyar irodalomtörténet-írásnak is szembenéznie.

Váradi-Kusztos Györgyi irodalomtörténész fiatalos lendülettel és szép magyar kiejtéssel olvasta föl egy korábban írt szakdolgozatának megkurtított változatát, amelyben elsősorban arra kereste a választ, hogy milyen helyet jelölt (jelöl) ki Ignác Rózsa számára a különböző történelmi korszakok irodalomtörténet-írása. A válasz kiolvasható, nyomon követhető az 1942-től napjainkig Magyarországon napvilágot látott irodalomtörténeti kiadványok és általános lexikonok vonatkozó megállapításaiból, valamint a Született Moldovában című regényről szóló ismertetőkből, kritikákból.

Ignác Rózsa könyvei 1937 és 1948 között kanonizált műveknek számítottak a magyar irodalomban, s az író a magyar prózaírás egyéni stílusú folytatójának tekintették. Írói munkásságát ebben az időszakban sokan és sok helyütt jelentősnek tartották, így például a Nyíregyházi Tanítóképzőben kötelező iskolai tananyag volt. De 1948 és 1989 között a Született Moldovában című könyvéről nem jelenhetett meg kritika, méltatás. Ignác Rózsa 1948-tól 1957-ig a saját műveit nem publikálhatta.

Az 1961-ben kiadott Új Magyar Lexikon már tudomást vesz róla, de jellemző módon elmarasztaló szándékkal prózáját nacionalistának nevezte. Benedek Marcell az 1963-ban megjelent Magyar Irodalmi Lexikonban már tisztességesen bemutatja az írónőt. A Sötér István főszerkesztésében 1966-ban napvilágot látott A Magyar Irodalom Története VI. kötetében viszont Ignác Rózsa neve csak Reményik Zsigmond bibliográfiai adataként jelenhet meg.

Váradi-Kusztos Györgyi ezután arról szólt, hogy 1989 után igen eltérőek a vélemények Ignác Rózsa műveinek irodalmi megítélése terén. Könyvei ismét megjelenhetnek, mint például a Püski Kiadónál és a csíkszeredai ProPrint Kiadónál. A politikai cenzúra tehát elvileg nem jelenthet akadályt, s műveit Erdélyben és az anyaországban igyekeznek rekanonizálni. 1989 után Erdélyben, illetve erdélyi szerzőktől is olvashatunk például a Született Moldovában című könyvvel és Ignác Rózsa más műveivel foglalkozó írásokat, elsősorban Kántor Lajos és Sombori Sándor tollából a marosvásárhelyi Látó című szépirodalmi folyóiratban és a sepsiszentgyörgyi Az Ige református gyülekezeti lapban.

Szebeni Zsuzsa az esten levetítette és magyarázta az Ignác Rózsa-ról készült fotókból álló, az Országos Színház-történeti Intézet és Múzeum által nemsokára bemutatásra kerülő gyűjtemény anyagát. Faragó Laura énekművész a klézsei Petrás Ince János által gyűjtött Csángó himnusz eléneklésével zárta az ünnepi megemlékezést.

Rózsa születésének 100-ik évfordulójára emlékeztek a Magyar Írószövetségben

Írta: kurucinfo

2009. január 28. szerda - Módosítás: 2009. január 28. szerda

Hering József